

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијси савјет

MIŠLJENJE

po zahtjevu Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine

Sarajevo,
januar, 2017. godine

Broj: 01-26-7-023-16-I/16
Sarajevo, 24.01.2017. godine

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na osnovu člana 25. stav (1) tačka f) Zakona o konkurenciji („Službeni glasnik BiH“, broj 48/05, 76/07 i 80/09), a po Zahtjevu za mišljenje Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine, ul. Maršala Tita 9a/I, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina i Agencije za javne nabavke BiH, Filijala Banja Luka, ul. Nikole Tesle 13, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina na 138. (stotinutridesetiosmoj) sjednici održanoj dana 24.01.2017. godine, donijelo je

MIŠLJENJE

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je dana 06.09.2016. godine, pod brojem: 01-26-7-023-I/16, zaprimilo Zahtjev za mišljenje (u daljem tekstu: Zahtjev) Agencije za javne nabavke BiH, Filijala Banja Luka, ul. Nikole Tesle 13, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: Filijala Banja Luka) i Zahtjev Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine, ul. Maršala Tita 9a/I, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: Agencija za javne nabavke) zaprimljen dana 19.09.2016. godine pod brojem: 01-26-7-023-1-I/16, kojim se traži ocjena da li je tržište električne energije u Bosni i Hercegovini, otvoreno za konkurenciju.

Filijala Banja Luka je, u skladu sa članom 25. stav (1) tačka f) Zakona o konkurenciji („Službeni glasnik BiH“, broj 48/05, 76/07 i 80/09) (u daljem tekstu: Zakon) i članu 5. stav (3) Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik BiH“ broj 39/14) (u daljem tekstu: Zakon o javnim nabavkama) dostavila zahtjev privrednog subjekta JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, ul. Vilsonovo šetalište broj 15, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: Elektroprivreda BiH) kojim se traži ocjena otvorenosti tržišta električne energija na teritoriju Bosne i Hercegovine.

Agencija za javne nabavke je, sukladno članu 5. stav (3) Zakona o javnim nabavkama dostavila zahtjev privrednog subjekta JP „Elektroprivreda HZ HB“ d.d. Mostar, ul. Mile Budaka 106 A, 88000 Mostar, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: Elektroprivreda HZ HB) kojim se traži ocjena otvorenosti tržišta električne energije na teritoriju Bosne i Hercegovine.

Privredni subjekt Elektroprivreda BiH je registriran pri Općinskom sudu u Sarajevu pod matičnim brojem upisa: 65-02-0017-11 (stari broj: 1-2758) sa osnovnim djelatnostima, proizvodnja električne energije (licenca broj: 06-03-735/33/12 od 18.12.2012. godine), distribucija električne energije (licenca broj: 06-03-734/32/12 od 18.12.2012. godine), snabdijevanje električne energije (licenca broj: 06-03-774/58/13 od 06.12.2013. godine) i trgovina električnom energijom (licenca broj: 05-28-12-239-21/12 od 27.12.2012. godine). Privredni subjekt Elektroprivreda BiH, registrovane djelatnosti obavlja na tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini i izvan teritorije Bosne i Hercegovine u slučaju međunarodne trgovine električnom energijom.

Privredni subjekt Elektroprivreda HZ HB je registriran pri Općinskom sudu u Mostaru pod matičnim brojem upisa: 1-3177 sa osnovnim djelatnostima, proizvodnja električne energije (licenca broj: 06-03-730/31/12 od 18.12.2012. godine), distribucija električne energije (licenca broj: 06-03-737-15/34/12 od 18.12.2012. godine), snabdijevanje električne energije (licenca broj: 06-03-617/19/11 od 14.12.2011.

godine) i trgovina električnom energijom (licenca broj: 05-28-12-236-22/12 od 27.12.2012. godine). Privredni subjekt Elektroprivreda HZ HB, registrovane djelatnosti obavlja na tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini i djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom izvan Bosne i Hercegovine.

U cilju utvrđivanja stanja na tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini, Konkurencijsko vijeće je prikupilo informacije i podatke relevantnih institucija i to: Državne regulatorne komisije za električnu energiju u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: DERK), Regulatorne komisije za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FERK) i Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske (u daljem tekstu: RERS).

Konkurencijsko vijeće je iz vlastite evidencije izuzelo slijedeće podneske: broj 01-26-7-20-4-I/16 dostavljen od strane DERKA, broj: 01-26-7-20-5-I/16 dostavljen od strane FERKA i broj: 01-26-7-20-6-I/16 dostavljen od strane RERS-a kojim su prikupljeni osnovni podaci o stanju na tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini, te o tome sačinilo službenu zabilješku broj: 01-26-7-023-2-I/16 od dana 27.09.2016. godine.

Konkurencijsko vijeće je prikupilo informacije i podatke od konkurenata na relevantom tržištu i to: privrednog subjekta Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće a.d. Trebinje (akt broj: 01-26-7-023-3-I/16 od dana 16.11.2016. godine i akt broj: 01-26-7-023-14-I/16 od dana 13.12.2016. godine), privrednog subjekta Elektroprivreda BiH (akt broj: 01-26-7-023-4-I/16 od dana 16.11.2016. godine), privrednog subjekta „Proenergy“ d.o.o. Mostar (akt broj: 01-26-7-023-5-I/16 od dana 16.11.2016. godine), privrednog subjekta „GEN-I“ d.o.o. Sarajevo (akt broj: 01-26-7-023-6-I/16 od dana 16.11.2016. godine), privrednog subjekta „Elektroistok 1867“ d.o.o. Banja Luka (akt broj: 01-26-7-023-7-I/16 od dana 16.11.2016. godine i akt broj: 01-26-7-023-13-I/16 od dana 13.12.2016. godine) i privrednog subjekta Elektroprivreda HZ HB (akt broj: 01-26-7-023-8-I/16 od dana 16.11.2016. godine).

S obzirom na navedeno, predmet analize u konkretnom slučaju je tržište električne energije na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

Analizom prikupljenih podataka Konkurencijsko vijeće je došlo do slijedećih zaključaka:

- Da status kvalifikovanog kupca, odnosno slobodan izbor snabdjevača električnom energijom mogu koristiti svi kupci uključujući i kupce iz kategorije potrošnje domaćinstava počev od 01.01.2015. godine, što je u skladu sa Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“ broj 09/06),
- Da su učesnici na tržištu električne energije kupci, proizvođači, trgovci i snabdjevači,
- Da je krajem 2015. godine ukupan broj kupaca električne energije u Bosni i Hercegovini iznosio 1.517.161,
- Da su tokom 2015. godine 26 snabdjevača posjedovala licencu za snabdijevanje električnom energijom koja važi na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine,
- Da je od 26 licenciranih snabdjevača, njih 6 obavljalo isporuku električne energije krajnjim kupcima,
- Da niti jedan od snabdjevača električne energije nije imao udio na tržištu veći od 50,0%,
- Da se u 2016. godini broj snabdjevača koji su aktivni na maloprodajnom tržištu povećao, jer su kompanije HEP Trade, Proenergy i Petrol BH Oil Company preuzele snabdijevanje određenog broja kupaca električne energije u kategorijama ostala potrošnja i 10kV (ukupno 14 kupaca),

- Da su svi krajnji kupci električne energije kvalifikovani kupci, što znači da imaju mogućnost slobodnog izbora snabdjevača od kojeg će kupovati električnu energiju,
- Da na području Federacije Bosne i Hercegovine ulogu snabdjevača električnom energijom mogu obavljati svih 16 imatelja dozvole za snabdijevanje električnom energijom – dozvole II reda s prostora FBiH, kao i ostalih 7 aktivnih snabdjevača električnom energijom koji posjeduju odgovarajuću dozvolu nadležnih regulatornih tijela – RERS-a i DERK-a,
- Da dominantu ulogu snabdjevača električnom energijom u FBiH i dalje imaju dva javna preduzeća, Elektroprivreda HZ HB i Elektroprivreda BiH, prije svega zbog činjenice da krajnji kupci električne energije iz kategorije potrošnje domaćinstava, te mala preduzeća i komercijalni kupci (u koje ne spada javna rasvjeta) nisu odabrali snabdjevača na tržištu,
- Da se preko 925.000 kupaca iz ovih kategorija potrošnje i dalje snabdijevaju u okviru univerzalne usluge koju kao javni snabdjevači pružaju Elektroprivreda HZ HB i Elektroprivreda BiH, svako na području svog djelovanja, a u skladu sa odlukom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o utvrđivanju pružatelja javne/univerzalne usluge i usluge rezervnog snabdjevača („Službene novine Federacije BiH“, broj 84/14),
- Da imatelji dozvola za snabdijevanje električnom energijom – dozvola II reda, prema podacima kojima raspolaže FERK nisu pokazali zainteresovanost za snabdijevanje ovih kategorija kupaca električne energije u trenutnim tržišnim uslovima,
- Da su primjetni pomaci po pitanju konkurentskog djelovanja na tržištu električne energije u Federaciji BiH, te da je od početka 2016. godine do danas dvadesetak industrijskih kupaca promijenilo snabdjevača električnom energijom, te se snabdijevanju od odabranih tržišnih snabdjevača,
- Da su kupci koji nemaju pravo na snabdijevanje u okviru univerzalne usluge (njih oko 6.000), odnosno kupci iz kategorije potrošnje: 110kV, 35kV, 10 kV i javne rasvjete, koji su se odlučili produžiti saradnju sa javnim elektroprivrednim preduzećima, potpisali ugovore o snabdijevanju električnom energijom pod tržišnim uslovima,
- Da je važno istaći da trenutno kupci u Federaciji BiH njih oko 4%, električnu energiju nabavljaju od izabranih snabdjevača na tržištu, oko 47% od javnih preduzeća po tržišnim uslovima i oko 49% od javnih snabdjevača u Federaciji BiH u okviru pružanja univerzalne usluge,
- Da se proizvodnja električne energije u Republici Srpskoj najvećim dijelom obavlja u proizvodnim postrojenjima koja su u sastavu privrednog subjekta Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće a.d. Trebinje (u daljem tekstu: Elektroprivreda Republike Srpske),
- Da se električna energija proizvodi i u postrojenjima koja koriste obnovljive izvore električne energije, a koja se nalaze uglavnom u privatnom vlasništvu,
- Da su trgovci električnom energijom energetske subjekti, korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti trgovine i snabdijevanja električnom energijom na teritoriji Bosne i Hercegovine koju izdaje RERS, odnosno dozvole za snabdijevanje drugog reda koju izdaje FERK i korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine koju izdaje DERK,
- Da su u 2015. godini trgovci obavljali kupovinu i prodaju električne energije na unutrašnjem veleprodajnom tržištu Bosne i Hercegovine, a na bazi zaključenih bilateralnih ugovora,
- Da pored trgovine na veleprodajnom tržištu, korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti trgovine i snabdijevanja imaju pravo da snabdijevaju krajnje kupce na tržištu Bosne i Hercegovine, a da trenutno postoji šest korisnika dozvola za trgovinu i snabdijevanje na teritoriji Bosne i Hercegovine, koje su izdate od strane RERS-a,
- Da nakon donošenja Pravilnika o snabdijevanju kvalifikovanih kupaca električnom energijom i postupku promjene snabdjevača od decembra 2014. godine, u Republici Srpskoj postoje tri

kategorije snabdjevača električnom energijom: javni snabdjevač, rezervni snabdjevač i snabdjevač kvalifikovanih kupaca,

- Da se u 2015. godini kao i prethodnih godina, djelatnost javnog i rezervnog snabdijevanja u Republici Srpskoj u potpunosti odvijala unutar privrednog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske,
- Da su u dosadašnjem periodu dva snabdjevača kvalifikovanih kupaca, kojima je RERS izdao dozvolu za trgovinu i snabdijevanje, bila aktivna na maloprodajnom tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini i to: privredni subjekt Elektroprivreda Republike Srpske i privredni subjekt „Energy Financing Team“ d.o.o. Bileća,
- Da je u 2016. godini, registrovana prva promjena snabdjevača u Republici Srpskoj i to kupac električne energije privredni subjekt „EFT Rudnik i Termoelektrana Stanari“ d.o.o., koji je električnu energiju za vlastite potrebe nabavljao od privrednog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske, od dana 01.02.2016. godine nabavlja električnu energiju od privrednog subjekta „Energy Financing Team“ d.o.o. Bileća u planskoj količini od 1GWh mjesečno,
- Da je zaključno sa danom 01.11.2016. godine, 26 kupaca koje je privredni subjekt Elektroprivreda BiH snabdjevao električnom energijom promijenilo snabdjevača, jednom kupcu je odobrena promjena snabdjevača od dana 01.11.2016. godine, te za četiri kupca od dana 01.12.2016. godine,
- Da je privredni subjekt Elektroprivreda BiH do 01.11.2016. godine kroz postupak promjene snabdjevača zaključio jedan ugovor o snabdijevanju električnom energijom sa kvalifikovanim kupcem koji će početi sa realizacijom od dana 01.01.2017. godine,
- Da je privredni subjekt Elektroprivreda BiH u proteklom periodu potpisao 224 Aneksa ugovora o snabdijevanju električnom energijom sa 159 kvalifikovanih kupaca,
- Da privredni subjekt „Proenergy“ d.o.o. Sarajevo ima zaključene ugovore o snabdijevanju električnom energijom sa kvalifikovanim kupcima u BiH, koji se iz tehničkih razloga nisu mogli realizirati na početku, te da su sa danom 01.04.2016. godine počeli primjenjivati iste i isporučivati električnu energiju,
- Da je privredni subjekt „GEN-I“ d.o.o. stava da postoji legislativa prema kojoj je tržište električne energije otvoreno, ali da postoje problemi kod distribucije, jer su troškovi distribucije visoki, te da je neophodno osnivanje nezavisnog distributivnog operatera kako bi snabdjevači mogli ponuditi konkurentne cijene električne energije,
- Da su prema mišljenju privrednog subjekta Elektroprivreda HZ HB na tržištu električne energije ispunjen formalni uslovi za liberalizaciju istog i uključivanje na međunarodno tržište električne energije,
- Da je Uprava privrednog subjekta Elektroprivreda HZ HB smanjila cijenu električne energije kupcima na 10 kV u prosjeku za 12%, a kupcima iz tarifne grupe I ostale potrošnje u prosjeku za 10%, što je dovelo do smanjenja prihoda za cca 6.000.000,00 BAM. Unatoč smanjenju cijena privredni subjekt Elektroprivreda HZ HB je izgubio 10 kvalifikovanih kupaca koji su odbarali druge snabdjevače,
- Da privredni subjekt Elektroprivreda Republike Srpske od dana 01.01.2015. godine, zaključno sa danom 23.12.2016. godine nije zaključio niti jedan novi ugovor o snabdijevanju kvalifikovanih kupaca,
- Da je prema mišljenju privrednog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske sa formalnog aspekta tržište električne energije u Republici Srpskoj otvoreno. Međutim, ključni preduslov za suštinsko otvaranje tržišta električne energije, paritet cijena električne energije kod javnog i rezervnog snabdjevača i cijene na veleprodajnom tržištu, nije ostvaren.

DERK je u iznio vlastiti stav, da je u skladu sa Odlukom o obimu, uslovima i vremenskom rasporedu otvaranja tržišta električne energije u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 48/06 i 77/09) i prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori“ broj 09/06) tržište električne energije u Bosni i Hercegovini od 01.01.2015. godine u potpunosti otvoreno za konkurenciju.

Na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa odredbama Zakona o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 66/13) i Pravilnika o snabdijevanju kvalifikovanih kupaca električnom energijom i postupku promjene snabdjevača („Službene novine Federacije BiH“ 89/14), od 01.01.2015. godine svi krajnji kupci električne energije su kvalifikovani kupci čime ostvaruju pravo na slobodan izbor snabdjevača po tržišno formiranoj i ugovorenoj cijeni. Krajnji kupci električne energije iz kategorije potrošnje domaćinstvo, te mala poduzeća i komercijalni kupci koji na tržištu nisu odabrali snabdjevača imaju pravo na snabdijevanje električnom energijom standardnog kvaliteta po ekonomski opravdanim, lako i jasno usporedivim i transparentnim cijenama u okviru pružanja univerzalne usluge od javnog snabdjevača.

Dana 11.12.2014. godine RERS je donijela Pravilnik o snabdijevanju kvalifikovanih kupaca električnom energijom i postupku promjene snabdjevača koji propisuje način snabdijevanja kupaca na tržištu električne energije na teritoriji Republike Srpske nakon 01.01.2015. godine, kada svi kupci električne energije postaju kvalifikovani kupci, što znači da imaju pravo i mogućnost izbora snabdjevača električne energije.

Konkurencijsko vijeće, analizom važećih pravnih propisa i dostavljenih podataka, smatra da je stvoren formalno-pravni okvir za liberalizaciju tržišta električne energije kojim su definisani uslovi pod kojim novi učesnici mogu ući na tržište električne energije.

Konkurencijsko vijeće, na osnovu naprijed navedenog, smatra da je tržište električne energije otvoreno za konkurenciju u segmentu proizvodnje električne energije i opskrbe električnom energijom kupaca II reda.

Ovo mišljenje je dato isključivo na osnovu javno dostupnih podataka, te podataka prikupljenih od strane Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK), Regulatorne komisije za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK), Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske (RERS), i konkurenata na tržištu električne energije, te ukoliko dati podaci odstupaju od stvarnog činjeničnog stanja ovo mišljenje se ne može primijeniti.

Predsjednica

mr. Arijana Regoda- Dražić